

Mavzu: Komparativistik yondashuv asosida maktabgacha ta'lim tizimidagi tarbiyachilarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi
(Finlandiya misolida)

1. Komparativistik yondashuv asosida maktabgacha ta'lim tizimidagi tarbiyachilarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishning nazariy asoslari
2. Kommunikativ kompetensiya haqida ta'rif
3. Maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining kommunikativ kompetensiyasi haqida II bob

1. Tarbiyachilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi
2. Mexanizmi, modeli :
  - A) kasbiy ish jarayonida
  - B) malakasini oshirish

Komparativistik yondashuv asosida maktabgacha ta'lim tizimidagi tarbiyachilarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishning nazariy asoslari bir qancha muhim jihatlarni o'z ichiga oladi. Ushbu yondashuv maktabgacha ta'lim tizimini boshqa mamlakatlar bilan solishtirish va ularning tajribalaridan foydalangan holda, o'z ta'lim tizimimizni rivojlantirishga yordam beradi.

Bugungi kunda xorijiy tajribalar maktabgacha yoshdagi bolalarning shaxs sifatida shakllanishida hayotiy yo'nalishlarini tanlash uchun shart-sharoitlarni ta'minlash zarurligini ko'rsatmoqda. Rivojlangan davlatlarda ta'limga e'tibor va unga sarmoya kiritish davlatni mustahkamlashning eng muhim omili ekanligi o'z isbotini topdi. Maktabgacha yosh davri o'ziga xos ijtimoiy madaniy hodisa ekanligi, uning bola hayotidagi ta'siri butun umri davomida mustahkam zamin yaratishini tushunish dolzarb muammo sifatida qaralmoqda. Jahonda ta'lim sohasidagi innovatsion rivojlanish tendensiyalariga mos ravishda maktabgacha ta'lim tizimini kompetensiyaviy talablar asosida takomillashtirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Jumladan, dunyo miqyosida bolalarni psixofiziologik, intellektual, ijodiy va shaxsiy salohiyatini oshirishga yo'naltirilgan kreativ texnologiyalarni

rivojlantirish, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida shaxsga yo'naltirilgan innovatsion ta'lim muhitini tashkil qilish hamda strategik boshqaruv tamoyillari asosida maktabgacha ta'limning sifat mexanizmlarini takomillashtirish masalalariga qaratilgan ilmiy-amaliy tadqiqotlar olib borilmoqda.¹

Mazkur tadqiqotlarda maktabgacha ta'limni boshqarishning axborot metodik tizimini takomillashtirish, sifatli ta'lim xizmatlarini diversifikatsiyalash, ta'lim-tarbiya jarayoniga axborot kommunikatsiya texnologiyalari, interaktiv va muammoli-vaziyatli o'qitish usullarini joriy etish, maktabgacha ta'lim tizimi pedagoglarining kasbiy innovatsion kompetentligini rivojlantirish va baholashning samarali shakl va metodlarini amaliyotga joriy etish masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda. Hozirgi kunda mamlakatimizda Maktabgacha ta'lim sohasiga alohida e'tibor qaratilib, bu borada keng ko'lamli ishlar amalga oshirib borilmoqda. 2016-2020 yillar mobaynida sohada jadal sur'atlar bilan o'sish, hamda ulkan o'zgarishlar yuz berdi. 2019-yilning 8-mayida davlatimiz rahbarining "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PQ-4312-sonli qarori tasdiqlandi va bu qarorlarning tub zamirida maktabgacha yoshdagi bolalarni har tomonlama uyg'un rivojlantirish, maktab ta'limiga sifatli tayyorlash ko'zda tutilgan. Maktabgacha yoshdagi bolalarning tayanch kompetensiyalarni shakllantirish kelajakda ularni maktab ta'limida qiynalmay o'qishlarshlari uchun zamin yaratadi. Bolaning asosiy kompetensiyalari kommunikativ, ijtimoiy kompetensiya, bilish, shaxsiy kompetensiyalar bo'lib hisoblanadi.

«Kompetensiya» atamasiga aniq ma'noli mazmun berishga ko'pgina urinishlar mavjud. Kompetensiya umumiy holatda jarayon sifati va uning natijalariga muayyan faoliyatli bosqichning mazmunli qismi doirasidagi ma'lum me'yor, talablar majmui sifatida tushuniladi. "Kompetensiya" atamasi lotincha "competentia" so'zidan kelib chiqqan bo'lib, bu so'z "to'g'ri, munosib yoki malakali bo'lish" degan ma'noni anglatadi. Tarixan, bu atama biror soha yoki faoliyatda

---

¹ S.X. Xolto'rayeva "Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash jarayonida tayanch kompetensiyalarni shakllantirishning dolzarbligi" Qoqon universitetida tashkil etilgan "Ta'lim sifati Yangi O'zbekiston taraqqiyotini yanada yuksaltirishning muhim omili" konferensiyasi 2023-06-21 871-872 bet

muvaffaqiyatli bo'lish uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalar majmuasini ifodalashda qo'llanilgan.

Kelib chiqish tarixiga nazar tashlasak, qadim zamonlarda har xil maqsadlarda qo'llanilib kelingan:

1. **Antik davr:** Kompetensiya tushunchasi qadim zamonlardan boshlab muhokama qilingan, ammo u o'sha davrlarda ko'proq hukmronlik va ma'muriyat kontekstida qo'llanilgan.
2. **19-asr:** O'quv jarayonlari va kasbiy tayyorgarlik tizimlarida kompetensiya tushunchasi rivojlanib, ta'lim va ish bozorida muhim ahamiyat kasb etgan.
3. **20-asr:** Kompetensiya atamasi ta'limda yanada ommalashdi. 1970-yillardan boshlab, pedagogika va psixologiya sohalarida bu tushuncha yanada kengayib, o'qitish va o'rganish jarayonlarida asosiy tamoyil sifatida qabul qilindi².

Ta'lim sohasida esa "kompetensiya" atamasi ta'limda malaka va ko'nikmalarni rivojlantirishning asosiy tamoyillaridan biriga aylandi va zamonaviy ta'lim tizimlarida muhim o'rin egallaydi:

1. **O'quv dasturlari:** Ta'lim tizimlarida kompetensiya asosida o'quv dasturlari ishlab chiqilmoqda. Bu dasturlar talabalarni ma'lum bir sohada muvaffaqiyatli bo'lishi uchun zarur bilim va ko'nikmalar bilan ta'minlashga qaratilgan.
2. **Kurslar va malaka oshirish:** Ta'limda kompetensiya yondashuvi, o'qituvchilar va talabalar uchun malaka oshirish va yangi ko'nikmalarni o'zlashtirishga yordam beradi.
3. **Baholash tizimlari:** Kompetensiya asosida baholash metodologiyalari ishlab chiqilib, o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini baholashda qo'llaniladi. Bu, o'z navbatida, o'qituvchilarga o'quvchilarni yaxshiroq yo'naltirishga imkon beradi.
4. **Mehnat bozori:** Ta'lim muassasalari kompetensiya asosida tayyorlangan mutaxassislar ishlab chiqarishda muhim rol o'ynaydi, chunki ish beruvchilar ko'proq amaliy bilim va ko'nikmalarga ega xodimlarni qidiradi.

"Kompetensiya" atamasi ko'plab kontekstlarda qo'llanilishi mumkin, lekin asosan ta'lim, ish va kasbiy sohalarda ishlatiladi. Kompetensiya, odatda, shaxsning

---

² <https://chatgpt.com/>

ma'lum bir faoliyat yoki vazifani muvaffaqiyatli bajarishi uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma, qobiliyat va tajribalar to'plamini anglatadi.

Kompetensiyaning asosiy komponentlari:

1. **Bilim:** Nazariy yoki amaliy bilimlar, masalan, ma'lum bir soha yoki fan bo'yicha bilim.
2. **Ko'nikmalar:** O'z bilimlarini amalda qo'llash qobiliyati, masalan, muammo yechish, muloqot qilish yoki texnik ko'nikmalar.
3. **Qobiliyatlar:** Shaxsiy xususiyatlar va imkoniyatlar, masalan, mantiqiy fikrlash, ijodkorlik yoki yetakchilik qobiliyatlari.
4. **Tajribalar:** Oldingi tajribalar, amaliyotlar va o'qishlar orqali olingan bilim va ko'nikmalar.

Kompetensiya turlari:

- **Kasbiy kompetensiya:** Muayyan kasb yoki ish faoliyatiga oid bilim va ko'nikmalar.
- **Ijtimoiy kompetensiya:** Boshqalar bilan muloqot qilish, hamkorlik va jamoada ishlash qobiliyatlari.
- **Shaxsiy kompetensiya:** O'z-o'zini boshqarish, motivatsiya va o'zini anglash kabi shaxsiy xususiyatlar.

Kompetensiyaning ahamiyati:

- **Ta'lim:** O'qituvchilar va talabalar uchun o'qish jarayonini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi.
- **Ish joyida:** Ish beruvchilar uchun xodimlarning muvaffaqiyatini baholashda va rivojlantirishda asosiy omil hisoblanadi.
- **Shaxsiy rivojlanish:** Shaxsning o'z maqsadlariga erishishi uchun zarur ko'nikma va qobiliyatlarni rivojlantirishda muhimdir.

Umuman olganda, kompetensiya shaxsning o'z faoliyatida muvaffaqiyatli bo'lishi uchun zarur bo'lgan har tomonlama tayyorgarlik darajasini ifodalaydi.³

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiyaviy jarayonni tashkil etishda kompetensiyaviy yondashuv muhim ahamiyatga ega bo'lib, bolaning har

---

³ <https://chatgpt.com/>

tomonlama rivojlanishiga ijobiy, samarali ta'sir ko'rsatadi. Maktabgacha yoshdagi bolalarning umumiy va muhim tayanch kompetensiyalari asosida ta'limiy faoliyat to'g'ri tashkil etilsa maqsadga muvofiq bo'ladi. Quyidagi keltiriladigan tayanch kompetensiyalarni dolzarbligini asoslash va mazmunan ta'lim jarayonida integratsiya qilish maktabgacha ta'lim tizimida ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Kommunikativ kompetensiya – muloqot vositalaridan turli vaziyatlarda foydalana bilish ko'nikmasi hamda atrofdagi odamlar bilan o'zaro munosabatlarning konstruktiv usullari va vositariga ega bo'lishni taqozo qiladi; muloqot qilish va yuzaga kelgan o'yin, bilish, maishiy va ijodiy vazifalarni muvaffaqiyatli hal qilish qobiliyati hisoblanadi. Shaxsiy kompetensiya (“Men” konsepsiyasini yaratish) – shaxsiy kompetensiyani rivojlantirish orqali bola maktabgacha yoshda shakllanadigan va butun hayoti davomida takomillashib boradigan bir qator xususiyatlarni namoyish etadi. Bu kompetensiya bolaning o'z-o'ziga g'amxo'rlik qilish uchun mas'uliyatni o'z zimmasiga olish qobiliyatini hamda kundalik hayotini boshqarish va barqaror sog'lom turmush tarzini amalga o'zlashtirish mahoratini o'z ichiga oladi.

Ijtimoiy kompetensiya – hayotiy vaziyatlardak kattalar va tengdoshlar bilan muloqotda axloq qoidalarini amalga oshirish qobiliyati; Bilish kompetensiyasi – atrofdagi olamni ongli ravishda idrok qilish va olingan bilim, ko'nikma, malaka va qadriyatlardan o'quv va amaliy vazifalarni hal qilish uchun foydalana olish jarayonlarini kuzatib boradi. Yuqoridagi keltirilgan kompetensiyalar mazmuni maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga kompetensiyaviy yondashuv, ularni jamoaviy hamkorlikka undash, bola shaxsini hurmat qilish, erkin ijodiy o'zini-o'zi ko'rsata olishi uchun yetarli shart-sharoitlar yaratish asosida shakllantirilib boriladi. Kompetensiyalarni bola maktabgacha yosh davrida egallab borishini tarbiyachi-pedagoglar kuzatib nazorat qilib boradilar va shu orqali bolaning maktabga tayyorgarlik darajasi belgilanadi shunday ekan, bola maktabgacha ta'lim tashkilotida ham ta'lim va tarbiya jarayonining maqsadi.

bolaning tayanch kompetensiyalari va rivojlanish sohalarining kompetensiyalarini shakllantirish uchun shartsharoitlarniyaratishdir. Rivojlanish sohalari bo'yicha kompetensiyalarni o'zaro bog'liq holda takomillashtirish bolaning har tomonlama rivojlanishini ta'minlash, shuningdek, uning maktab ta'limi bo'lgan keyingi bosqichiga muammosiz o'tishi va unga tayyor bo'lishi, boshlang'ich ta'limda kompetensiyalarni shakllantirishi uchun zarurdir.

Bolaning kompetensiyalaribolarivojining quyidagisohalaridabelgilanadi:

- jismoniy rivojlanish va sog'lom turmush tarzining shakllanishi
- ijtimoiy-hissiy rivojlanish
- nutq, muloqot, o'qish va yozish malakalari
- bilish jarayonining rivojlanishi
- ijodiy rivojlanish

"Kommunikativ kompetensiya" — bu shaxsning boshqalar bilan samarali muloqot qilish qobiliyatini ifodalovchi tushuncha. U asosan ijtimoiy kompetensiya turiga kiradi, lekin o'ziga xos xususiyatlari bilan ajralib turadi.

Kommunikativ kompetensiyaning asosiy xususiyatlari:

1. **Til ko'nikmalari:** Kommunikativ kompetensiya tilni samarali va to'g'ri ishlatishni, jumladan, yozma va og'zaki muloqotda o'z fikrlarini aniq ifodalashni talab qiladi.
2. **Ijtimoiy kontekst:** Muloqotning kontekstini tushunish va turli ijtimoiy vaziyatlarda to'g'ri muloqot qilish qobiliyati muhimdir. Bu, masalan, turli madaniyatlar va ijtimoiy guruhlar bilan muloqot qilishda zarur.
3. **Emotsional intelligentsiya:** Boshqalar bilan muloqotda emotsiyalarni tushunish va ularga mos ravishda javob berish qobiliyati ham kommunikativ kompetensiyaning bir qismi hisoblanadi.
4. **Muammo hal qilish:** Muloqotda kelib chiqadigan muammolarni samarali hal qilish, kelishuvga erishish va qarama-qarshiliklarni bartaraf etish qobiliyati.
5. **O'zaro muloqot:** Fikrlash va fikr almashish jarayonida faol ishtirok etish, savollar berish va boshqa fikrlarni tinglash qobiliyati.

Kommunikativ kompetensiyaning ahamiyati:

- **Kasbiy faoliyat:** Ish joyida muloqot qilish, jamoa bilan ishlash va mijozlar bilan samarali aloqalarni o'rnatish uchun zarur.
- **Ta'lim jarayoni:** O'qituvchilar va talabalar o'rtasidagi muloqot, o'qitish jarayonini yanada samarali qilishda muhim rol o'ynaydi.
- **Shaxsiy rivojlanish:** Ijtimoiy hayotda, do'stlik va oilaviy munosabatlarda muvaffaqiyatli bo'lish uchun ham zarur.

Umuman olganda, kommunikativ kompetensiya shaxsning ijtimoiy va professional hayotida muhim o'rin tutadi va uning rivojlanishi shaxsiy muvaffaqiyatga olib keladi.

Kommunikativ kompetensiya quyidagi asosiy komponentlardan iborat:

1. **Lingvistik kompetensiya:** Til qoidalari, leksika va grammatikani bilish.
2. **Pragmatik kompetensiya:** Tilni kontekstga mos ravishda qanday qilib samarali ishlatishni bilish.
3. **Sotsiolingvistik kompetensiya:** Ijtimoiy vaziyatlarda tilni qanday ishlatishni bilish; madaniyat, ijtimoiy maqom va boshqa omillarga mos ravishda.
4. **Diskursiv kompetensiya:** Muloqot davomida fikrlarni mantiqiy va tushunarli tarzda ifodalash.
5. **Strategik kompetensiya:** Muloqotdagi qiyinchiliklarni yengish uchun strategiyalar ishlab chiqish.

Uzluksiz ta'lim g'oyasi madaniy me'yor shakliga ega bo'lgan va yangi ta'lim paradigmasining asosini tashkil etgan sharoitlarda, o'quv jarayoni muayyan muassasalar, qat'iy muddatli chegaralar va aniq ajratilgan o'quv davrlari doirasidan tashqariga chiqadi. Ochiq ta'lim modeli umumta'lim o'quv muassasalariga kirib kelmoqda, uning birinchi belgisi mazkur ta'lim bosqichidagi qonuniy eksternat hisoblanadi. Boshlang'ich muhim kompetensiyalar bolaning faoliyat va axloq sub'ekti sifatidagi yaxlit rivojlanishini talab etadi. Kompetensiya-

bolaning bilim, ko'nikma, malaka va qadriyatlari majmuidir. Boshlang'ich kompetensiyalar, rivojlanish sohasidan qat'i nazar, bola shaxsi shakllanishi uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Maktabgacha yoshdagi (6-7 yosh) bolaning umumiy muhim kompetensiyalari quyidagilarni tashkil qiladi:

- ❖ Kommunikativ kompetensiya – muloqot vositalaridan turli vaziyatlarda foydalana bilish ko'nikmasi.
- ❖ O'yin kompetensiyasi – bolaning o'yin jarayoni va uni tashkil qilishda tajriba, bilim va ko'nikmalardan ijodiy foydalanishi. O'quv-tarbiyaviy faoliyat uchun asos hisoblanadi. Ijtimoiy kompetensiya – hayotiy vaziyatlarda kattalar va tengdoshlar bilan muloqotda axloq qoidalari va me'yorlariga rioya qilgan holda o'zini tutish mahorati.
- ❖ Bilish kompetensiyasi – atrofdagi olamni ongli ravishda idrok qilish va olingan bilim, ko'nikma, malaka va qadriyatlardan o'quv va amaliy vazifalarni hal qilish uchun foydalanish. Maktabgacha ta'lim tizimida pedagoglar tomonidan ta'lim faoliyatini tashkil etishda birinchi navbatda ta'limni rivojlantirish vazifasi ilgari qo'yiladi va bunda bolaning o'ziga xos xususiyatlarini inobatga olgan holda, bola shaxsiga yo'naltirilgan ta'limni tashkillashtirish, zamonaviy maktabgacha ta'limning ilmiy konsepsiyasi hisoblanadi. Asosiy kompetensiyalarni tanlashning nazariy asosi bo'lib, pedagog olimlar va psixolog olimlarning inson tabiati, uning sub'ektki vazifasi va mohiyatli xususiyatlari masalalaridagi tadqiqotlari, shuningdek, ta'limda kompetentli yondashuvning konseptual qoidalari xizmat qildi. V.P.Bespalko shaxsning asosiy xususiyatlariga qisqa (annotatsiyali) ta'rifni va ularni shaxs sifatleri tushunchasi orqali talqinini keltiradi. Shaxsning ijtimoiy xususiyatlari strukturasi insonning dunyoqarashi, axloqi, estetik va mehnat sifatleri kabi sifatlar kiradi. Aynan shaxsning ijtimoiy xususiyatlari bilan insonning insonlar orasidagi, tabiatdagi eng umumiy xulqi, uning u yerdagi sodir bo'layotgan jarayonlarga munosabati va ulardagi ishtiroki darajasi belgilanadi.

Kommunikativ kompetensiya – atrofdagi odamlar bilan o‘zaro munosabatlarning konstruktiv usullari va vositalariga ega bo‘lishni taqozo qiladi; muloqot qilish va yuzaga kelgan o‘yin, bilish, maishiy va ijodiy vazifalarni muvaffaqiyatli hal qilish qobiliyati. Bu kompetensiyaga nutqni rivojlanish ham kiradi.

1. Kommunikativ kompetensiya tushunchasi

Kommunikativ kompetensiya — bu shaxsning turli vaziyatlarda samarali va mazmunli muloqot qilish qobiliyatidir. Ushbu kompetensiya quyidagi asosiy komponentlardan iborat:

- **Lingvistik kompetensiya:** tilni tushunish va ishlatish qobiliyati.
- **Sotsial kompetensiya:** ijtimoiy vaziyatlarda to'g'ri muloqot qilish qobiliyati.
- **Strategik kompetensiya:** muloqot jarayonida muammolarni hal qilish qobiliyati.

2. Komparativistik yondashuv

Komparativistik yondashuv ta'lim tizimlaridagi farqlar va o'xshashliklarni o'rganishga qaratilgan. Bu yondashuv yordamida boshqa mamlakatlarning tajribalaridan o'rganish, kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda muvaffaqiyatli metod va texnikalarni joriy etish mumkin.

3. Maktabgacha ta'lim tizimidagi kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirish

- **O'qituvchi malakasi:** Tarbiyachilar o'z kompetensiyalarini rivojlantirishlari uchun doimiy ravishda malaka oshirish kurslarida ishtirok etishlari kerak.
- **Innovatsion pedagogik texnologiyalar:** Zamonaviy ta'lim metodlarini (masalan, interaktiv o'yinlar, drama, rolli o'yinlar) qo'llash orqali bolalarning kommunikativ qobiliyatlarini oshirish mumkin.
- **Oilaviy hamkorlik:** Oilalar bilan hamkorlik qilish, ularni ta'lim jarayoniga jalb qilish orqali tarbiyachilarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish mumkin.

4. Muloqot muhiti

Bolalarning muloqot qilish qobiliyatlarini rivojlantirish uchun qulay muhit yaratish zarur. Maktabgacha ta'lim muassasalari quyidagi jihatlarga e'tibor berishlari lozim:

- **Ochiq muloqot muhitini yaratish:** Bolalarning fikrlarini erkin ifodalashlari uchun qulay sharoitlar taqdim etish.
- **Multikulturalizm:** Turli madaniyatlardan kelgan bolalarning birgalikda o'qish va o'rganish imkoniyatlarini ta'minlash.

5. Xulosa

Komparativistik yondashuv asosida maktabgacha ta'lim tizimidagi tarbiyachilarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish uchun ta'lim jarayonida zamonaviy metod va texnologiyalarni qo'llash, tarbiyachilarning malakasini oshirish va ijtimoiy muhitni yaxshilash muhimdir. Bu jarayonlarda boshqa mamlakatlarning tajribasini o'rganish va o'z tizimimizga moslashtirish orqali samarali natijalarga erishish mumkin.

Foydalangan adabiyotlar:

1. Doniyorov, A., & Karimov, N. (2020). An incomparable book of a great scholar. Bulletin Social-Economic and Humanitarian Research, (8), 63-71.
2. Omonov, Q., & Karimov, N. (2020). Importance Of Ancestral Heritage. The American Journal of Social Science and Education Innovations, 2(09), 196-202.
3. Ziyamukhamedov, J. (2022). PU Sungling's Creative Legacy as a Classic Example of Medieval Chinese Literature. International Journal of Early Childhood Special Education, 14(1).
- Berdiyeva, N. (2024). Maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbarlarining estetik va etikasinining boshqaruvdagi o'rni. Nordic_Press, 3(0003).
5. Egamberdiyeva, M. (2024). MAKTABGACHA TA'LIM YOSHIDAGI BOLALARNING RIVOJLANISHI VA TARBIYASIDA XALQ ERTAKLARI VA MAQOLLARNING ROLI. Nordic_Press, 3(0003).
6. Egamberdiyeva, M. (2024). MAKTABGACHA TA'LIM YOSHIDAGI BOLALARNING RIVOJLANISHI VA TARBIYASIDA XALQ ERTAKLARI VA MAQOLLARNING ROLI. Nordic_Press, 3(0003).
7. Xalimbaevna, L. N. (2022). YOSH MUTAXASSISLARNI KASBIY INNOVATSION FAOLIYATGA TAYORLASHDA MUAMMOLI O'QITISH TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI. Архив научных исследований, 2(1).
8. Xalimbaevna, L. N. (2022). YOSH MUTAXASSISLARNI KASBIY INNOVATSION FAOLIYATGA TAYORLASHDA MUAMMOLI O'QITISH TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI. Архив научных исследований, 2(1).
9. Махмудова, Д. Б. (2023). ФОРМЫ ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ МУЗЫКАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДЕТЕЙ В ДО. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(9), 294-299.

- 10.** Razzoqova, M. (2024). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA AHLOQIY TARBIYANI SHAKLLANTIRISH: ahloqiy tarbiya maktabgacha yosh. Nordic_Press, 2(0002).
- 11.** Joldasheva, A., & Yuldasheva, N. (2020). FACTORS EFFECT ON CREATIVE THINKING OF PRESCHOOLERS. In Психологическое здоровье населения как важный фактор обеспечения процветания общества (pp. 372-376).